

ฐานข้อมูลภูมิปัญญา
ท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

- เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
- เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญานั้นๆ ต่อไป

สารบัญ

	หน้า
ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น	1
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร.ประมง	2
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร,เครื่องดื่ม,สมุนไพรและยารักษาโรค	3
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศาสนา,วัฒนธรรม	4
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรี,นาฏศิลป์,การนวดการละเล่นพื้นบ้าน	5
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประดิษฐ์และการแปรรูปอาหาร	6

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ ซึ่งเรียกว่าปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งมี ผู้ให้คำกัตความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

สามารถ จันทรสุรีย์ (2536) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถคิดเอง ทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

กรมวิชาการ (2538) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า คือความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเรา ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต วิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายเรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่ช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา

รัตนะ บัวสนธ์ (2535) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการทัศน์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลก และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการทัศน์ดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติจารีต ประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอดสั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสุขของในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

ฉลาดชาย สมิตานนท์ (อ้างอิงถึงในพิสิฐ นาครำไพ. 2537) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ สติปัญญาอันเกิดจากการเรียนรู้สะสมถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของผู้คนในท้องถิ่นซึ่งได้ทำหน้าที่ชี้แนะว่าการจะใช้ชีวิตอยู่อย่างยั่งยืนและถาวรกับธรรมชาติรอบตัวนั้นทำอย่างไรซึ่งในที่สุด ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจถูกยกระดับให้หมายถึงอุดมการณ์ของการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่มีชีวิต สัตว์ พืช และมนุษย์ด้วยตัวเองตลอดจนสิ่งไม่มีชีวิตรอบข้าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ความรู้ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรับแต่ง และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย

ประเวศ วะสี (2536) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์หรือความชัดเจนจากชีวิตและสังคมในท้องถิ่นหนึ่งๆ เพราะฉะนั้นจึงมีความสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่นมากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มาจากข้างนอก ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ มีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน มีความเป็นบูรณาการสูงทั้งในเรื่องของกายใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมและเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง อีกทั้งยังเน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าว่าวัตถุธรรม เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์ จึงมีความเคารพผู้อาวุโส ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์มากกว่า

จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงองค์ความรู้ หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุงเปลี่ยนแปลง จนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการเกษตร,ประมง

ฐานข้อมูลกลุ่มอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการเกษตร, ประมง

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของ เจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	การประมงท้องถิ่น	นายบุญกิ่ง พุ่มแก้ว	ม.2 บ.ด่านใหม่ ต.โขงเจียม
2	การประมงท้องถิ่น	นายไพบุลย์ ชารีแก้ว	157 ม.2 บ.ด่านใหม่ ต.โขงเจียม
3	การประมงท้องถิ่น	นายสาคร ร่วมพรม	543 ม.2 บ.ด่านใหม่ ต.โขงเจียม
4	การประมงท้องถิ่น	นายทรงเดช สังข์ทอง	32 ม.2 บ.ด่านใหม่ ต.โขงเจียม
5	การประมงท้องถิ่น	นายยุทธกรณ์ คำวงศ์	133 ม.2 บ.ด่านใหม่ ต.โขงเจียม
6	การประมงท้องถิ่น	นายมงคล สังข์ทอง	246 ม.2 บ.ด่านใหม่ ต.โขงเจียม
7	การประมงท้องถิ่น	นายทองแดง สังข์ทอง	165 ม.2 บ.ด่านใหม่ ต.โขงเจียม
8	การประมงท้องถิ่น	นายกองแพง สังข์ทอง	32 ม.2 บ.ด่านใหม่ ต.โขงเจียม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอาหาร,เครื่องดื่ม,สมุนไพรและยารักษาโรค

ฐานข้อมูลกลุ่มอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอาหาร,เครื่องดื่ม,สมุนไพรและยารักษาโรค

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของ เจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	มะม่วงกวน, สั้ประดกวน, มะขามกวน	นางทองสุข สุริยะบุตร	109/1 ม.2 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม
2	แจ่วบอง	นางประไพร เจือสุข	79 ม.2 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม
3	แจ่วบอง	นางมุกดา สอนอาจ	302 ม.2 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม
4	ยาสมุนไพรแผนโบราณ	นางวาทศิลป์ บรรดาตั้ง	380 ม.1 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม
5	ยาสมุนไพรแผนโบราณ	นายทองคำ แก้วกัญญา	20 ม.2 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศาสนา,วัฒนธรรม
ฐานข้อมูลกลุ่มอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านศาสนา, วัฒนธรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของ เจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	พราหมณ์พิธีกรรม	นายบุญสิงห์ ดวงศรี	161 ม.2 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม
2	หมอธรรม	นายทองคำ แก้วกัญญา	20 ม.2 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม
3	พราหมณ์พิธีกรรม	นายบุญเลิศ แสนเสริม	201 ม.1 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม
4	หมอธรรม	นางปัด ปัญญาคง	78 ม.2 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านดนตรี,นาฏศิลป์,การนวดการละเล่นพื้นบ้าน

ฐานข้อมูลกลุ่มอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านดนตรี, นาฏศิลป์, การนวดการละเล่นพื้นบ้าน

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของ เจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	หมอลำ	นางแปลง ศรีเสน	14 ม.2 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม
2	ดนตรีไทย	นายยุทธกรณ์ คำวงศ์	133 ม.2 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม
3	ดนตรีไทย	นายภูริธัม คำวงศ์	133 ม.2 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านประดิษฐ์และการแปรรูปอาหาร

ฐานข้อมูลกลุ่มอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านประดิษฐ์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของ เจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	อาหารปลาแปรรูป	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	บ.ด่านใหม่ ม.2 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม
2	เครื่องจักรสารจากไม้ไผ่	นายสุชี แก้วกัญญา	276 ม.2 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม
3	งานประดิษฐ์จากใบตอง	นางผุย พันธุ์คำ	139 ม.2 ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม